

Motion till riksdagen 2026/27:43

av Louise Meijer m.fl. (M)

Inför en modern och könsneutral fideikommissordning för kulturhistoriskt värdefulla egendomar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en modern och könsneutral fideikommissordning för kulturhistoriskt värdefulla egendomar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Fideikommiss har funnits i Sverige sedan slutet av 1600-talet och innebär att en viss egendom skulle hållas samlad och föras vidare enligt en på förhand bestämd successionsordning. De flesta svenska fideikommiss inrättades under 1700-talet. Möjligheten att instifta nya fideikommiss i fast egendom upphörde 1810 och för lös egendom 1930.

Genom lagen om avveckling av fideikommiss, som trädde i kraft 1964, beslutades att de kvarvarande fideikommissen som huvudregel skulle avvecklas. Regeringen kan dock enligt 6 § avvecklingslagen besluta om undantag och därmed fortsatt tillämpning av en fideikommissurkund om egendomen har synnerligt kulturhistoriskt värde eller om det finns andra särskilda skäl. Lagstiftningen erkänner därmed redan att vissa egendomar har ett sammanhållet kulturhistoriskt värde som motiverar en särreglering.

Fideikommissen har bidragit till att hålla slott, herrgårdar, jord- och skogsbruksfastigheter, parker, arkiv, bibliotek, konst och möbelsamlingar samlade över flera generationer. Värdet ligger ofta just i helheten.

Den traditionella fideikommissordningen byggde ofta på att den äldste sonen ärvde egendomen. En sådan ordning är inte önskvärd. Det finns däremot starka kulturhistoriska skäl för att möjliggöra att ett gods kan ärvas av enbart en person, istället för att det behöver säljas eller styckas upp.

En ny fideikommissordning bör därför vara könsneutral och kunna möjliggöra för ägaren att utse det barn som har bäst förutsättningar och vilja att långsiktigt förvalta egendomen, oavsett kön och plats i syskonskaran.

En sådan ordning bör vara frivillig och förbehållen egendomar vars samlade kulturhistoriska värde har prövats av behörig myndighet. Kraven bör dock vara sådana att de tidigare fideikommissen normalt sett skulle leva upp till villkoren.

Reglerna bör samtidigt utformas så att övriga arvingars berättigade ekonomiska intressen så långt som möjligt kan tillgodoses utan att huvudgården, marken eller samlingarna måste delas eller säljas.

Louise Meijer (M)

Amanda Thonander (M)

Alexander Svensson (M)

Daniel Lyckestam (M)

Mats Sander (M)

Lars Johnsson (M)

Boriana Åberg (M)

Tony Rahm (M)

Peter Ollén (M)